

A nőiesség dicsérete

„Új” társadalmi mozgalom: az antifeminizmus

VIV 092

Tartalomjegyzék

Bevezetés. A női szubjektivitásról	2
1. A klasszikus férfi-nő kapcsolat modellje	4
2. Feminizmus	7
2.1. Kialakulása és lényege	7
2.2. Feministák érvei	8
2.3. Feminista irányzatok	10
3. Antifeminizmus	12
3.1. Mi az antifeminizmus?	12
3.2. A család	13
3.3. Antifeminista teóriák és érvek	15
3.3.1. Anyaszerep	15
3.3.2. Sztereotípiák	16
3.3.3. Társ vagy ellenség?	16
3.3.4. Kivételek	17
3.3.5. Instabilitás kora	18
3.4. Tudósok, írók	19
3.4.1. Németország	19
3.4.2. Magyarország	20
3.4.3. Nagy-Britannia	22
3.4.4. Amerikai Egyesült Államok	22
4. Viták a feministák és antifeministák között	24
Befejezés	26
Felhasznált irodalom	28
Internetes források	30

Bevezetés. A női szubjektivitásról

A nőknek már a társadalmak kialakulásának kezdetétől meghatározott szerepekben kellett helytállniuk, így a női szubjektum ezekhez az elvárásokhoz „tudott”, „akart” (?) idomulni. A feladatok megoszlottak a két nem között, kialakultak azok a fajfenntartáshoz elengedhetetlen tulajdonságok, amik csak az egyik nemre jellemzőek. A nőknél a gyerekneveléshez szükséges türelem és gondoskodás, a család összetartásához a szervezőképesség, az empátia. A nők a társadalom összetartó erőinek számítottak. Fontos volt a közösségeket összetartó tulajdonságuk a fejlődő társadalmak számára. Laura Balbo olasz szociológus ezt a foltszőnyeg-metaforával érzékeltette, amit a nyolcvanas évek társadalmi változásaira alkalmazott, ez pedig a következő: *„Ahhoz, hogy a nők szempontjából nézve jellemezzem jelenlegi helyzetüket, a foltszőnyeg készítése tűnt a legalkalmasabbnak számomra: az anyagok végtelen szortírozása, a fellelhető darabok összeillesztése, az adott pillanatra érvényes stratégia kiválasztása, és a végső cél, a túlélés meghatározása, a fantázia és az eredetiség, amit ez a munka megkíván, mind annyira jellemző a nők életére és munkájára.”*¹

Viszont *„a hetvenes évek közepe táján új korszak kezdődött a nők történetében (...)”*.² Megkezdődött a női „önfelismerés” jelensége, melynek mentén a nők elérkezettnek látták az időt, hogy megszüntessék korlátozottságukat, és olyan területeken is változást kívántak elérni, ahol csak informális módon tettek különbséget a két nem között. Felismerték magukban a tudást, a képességeket és változtatni akartak. Érezték, hogy helyt tudnak állni egy olyan világban is, ahol eddig csak a másik nem tudott elismerést kivívni magának. Ez viszont azzal járt, hogy férfias tulajdonságokkal is rendelkezniük kellett a nőknek. A problémák ezzel kezdtek el sokasodni. Megjelentek a férfias nők, az egyedülálló anyák és divat (életmodell) lett a szingliség. A válások engedélyeztetésének kivívása után a nők által kezdeményezett válások megnövekedtek, és egyre több nő tört be olyan munkahelyre, ahol eddig csak a férfiak dolgozhattak. Kemény módszerekkel próbálták kivívni a jogaikat, így nemegyszer kellett figyelemfelkeltő megmozdulásokkal felhívni a férfiak figyelmét követeléseik komolyságára. A feminizmus a leghosszabb ideig tartó „forradalom” a világtörténelemben, még most is tart és valószínűleg tartani is fog, amíg a feministák minden céljukat el nem érik.

¹ BALBO, Laura: *Crazy Quilts*. In Sassoon, Anne Showstack (ed.): *Women and the State*. Hutchinson, London, 1987 (Lévai Katalin fordítása)

² PASSERINI, Luisa: *A nők és a feministák története*. Budapest, Balassi, 2003, 29. old.

Viszont a hatás-ellenhatás elve alapján megjelent *egy új társadalmi mozgalom* az antifeminizmus. A két felfogás ellentétben áll egymással, de egyvalami közös bennük: mindkettő a nők értékeit próbálja szem előtt tartani mind egyéni, mind társadalmi szinten. A feminizmus inkább az „otthonon” kívüli nőt hangsúlyozza, és támogatja, míg az antifeminizmus az „otthonon” belüli nőt, aki felelős a családi harmóniáért, a családtagok fizikai és szellemi jólétéért és összetartja a családját. Az antifeminizmus ma inkább visszatér a klasszikus férfi-nő modellhez. A nőknek, a férfiaktól különböző társadalmi szerepben kell helyt állniuk. Tehát nem csak biológiailag, hanem társadalmilag is különbözik a két nem.

Manapság sokat hallani a feminizmusról, de még nem ment át a köztudatba az antifeminizmus kifejezés, hiszen alig hallunk erről a – mára a nyugati társadalomban – egyre többet idézett társadalomelméleti fogalomról. Környezetemben észlelve figyeltem fel arra, hogy az antifeminizmus eszméivel - még ha nem is nevén nevezve, de - többen egyet értenek és támogatnak. Dolgozatom célja, hogy bemutassam, hogy az antifeminizmusnak igenis fontos társadalmi hatásai vannak, és olyan problémákra hívja fel a figyelmet, amit a feminizmus figyelmen kívül hagy. Ilyen például a negatív, nem mindenben kielégítő irányba változott férfi-nő kapcsolat, ami hosszú távon esetleg a társadalmi fejlődést is hátráltathatja, mert ezzel egyúttal a család társadalmi szerepe is sérülhetne. Ezt a relevanciát fogom ismertetni, illetve szerzőkön keresztül és saját gondolatokkal bemutatom az antifeminizmus érveit. A dolgozatom alapjaként a klasszikus modellt fogom felhasználni, ami egy olyan férfi-nő kapcsolati minta, amely az emberek gondolkodásába teljesen beleivódott, és évezredek óta él a köztudatban. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy vajon ez mennyire él még az emberekben, és hogy a jövőre nézve mennyire fogják követni ezt. Illetve kérdés, hogy a nők a továbbiakban nőiesedni, vagy inkább férfiasodni fognak-e? Írásomban csak nők és nők közötti ellentétekkel foglalkozom, mivel ezt ők indították el, és ők is fogják végig vitatni és befejezni. Területileg inkább Közép-Európával foglalkozom, azon belül is Magyarország és Németország helyzetével, illetve az amerikai és az angliai helyzetet is bemutatom. Teljesen kizárom a keleti társadalmakat, hiszen náluk teljesen más kultúrák vannak jelen.

1. A klasszikus férfi-nő kapcsolat modellje

Fontosnak tartom megvizsgálni a klasszikus férfi-nő kapcsolati modelljét, mivel ez egy olyan alapnak tekinthető a *gender studies*³ (nemek társadalomtudománya) szempontjából, amihez a történelem során viszonyítani tudunk. Már az ókortól kezdve az emberek értékrendjébe ivódott a hagyományos modell és a világon az eltérő kulturális gondolkodás ellenére is, mindenütt fellelhető volt. Megváltozására a feminizmusnak nagyon nagy befolyása volt, hiszen az eredeti szerepek eltűntek, így a státusok is módosultak. A vallás és néhány híres filozófus már az ókortól kezdve bemutatta a klasszikus modellt. Egy-egy könyvet választottam ki a több száz mű közül, amelyekben megjelenik a férfi nő kapcsolati modell.

Platón az *Állam* című művében a férfiakat és a nőket egyenlő képességekkel és lehetőségekkel megáldottnak tekinti. Szerinte a nők ugyanolyan munka elvégzésére képesek, mint a férfiak. Mint ahogy egész államrendszer koncepciója nem valósult meg, a női egyenjogúságról vallott felfogás is szinte feledésbe merült, és tanítványának (Arisztotelésznek) koncepciója vált általánosan elfogadottá. Elsősorban azért is mert a feudális társadalomban a hierarchikus építkezési modell, a mikro és makro közösségi alá fölé rendeltség volt a jellemző.

Az apa a családfő, az anya és a gyerekek alárendeltségi viszonyban vannak az apával. Ez a koncepció pedig **Arisztotelész**től származik, aki a következőt mondja: „a férfi természettől fogva inkább vezetésre hivatott, mint a nő, hacsak nem természetellenesen fejlődött, másfelől az idősebb és a kifejezett egyén is inkább, mint a fiatalabb és a fejletlen”⁴ illetve: „A szolgaembernek egyáltalában nincs megfontoló képessége; az asszonynak van, de nem teljes értékű.”⁵ A tekintélyelv alapján az egész korban A Filozófus (Arisztotelész) gondolkodása vált dominánssá. Olyan klasszikus modell ez, amely szinte életelvvé vált, oly sokan osztották.

Még a 18. században a filozófus **Rousseau** is így ír: „De még mindig százszor szívesebben látnék egyszerű és durván nevelt leányt, mint olyan tudós nőt vagy szép lelket, aki házában irodalmi törvényszéket akarna létesíteni, hogy aztán ő elnökölhessen benne. A női 'széplélek' valóságos ostora férjének, gyerekeinek, barátainak, cselédeinek, az egész

³ A *gender studies* maga is egy viszonylag új, interdiszciplináris tudomány. Fő érdeklődési területe a nemi identitás és a nemi képviselet rendszere a társadalomtudomány legkülönbözőbb ágazataiban. Ez tulajdonképpen nem más, mint „nőtudományok” (a nők, a feminizmus, a nemek és a politika), de magában foglalja a férfitudományokat és az LMBT különböző kérdéseit is.

⁴ ARISZTOTELESZ: *Politika*. Budapest, Gondolat, 1969, 11. old.

⁵ ARISZTOTELESZ: *Politika*. Id. kiad. 12. old.

világnak. Szép lángelméjének fennkölt magaslatáról lenézi minden asszonyi kötelezettségét, és mindig azon kezdi, hogy férfúvá avatja önmagát, Ninon de Lenclos kisasszony módján. A házán kívül mindig nevetnek rajta, és nagyon is jogosan bírálják, mert ilyesmit az ember sohasem kerülhet el, mihelyt kilép a maga életformájából, amikor nem olyan életforma számára teremtették [...]. [...] Ha igazi tehetsége volna is, becsvágya mindenképpen tönkretenné. Méltósága abban áll, hogy az ismeretlenség homályában marad. Dicsősége a férjének járó megbecsülésben van. Gyönyörei családja boldogságában rejlenek. [...] Minden irodalmár leány egész életén át leány maradna, ha csak eszes férfiak volnának a földön.”⁶

Rousseau-ban annyira ellentmondást kelt egy tudós nő képe, hogy „valóságos ostor”-nak nevezi, aki a filozófus szemében inkább tekinthető férfinak, mint asszonynak. Egy nőnek meghatározott dolgai vannak a világban és annak kell szentelnie az életét, hogy teljesítse ezeket, és minél tökéletesebben végezze el a dolgát. Ezt a felfogást sokan osztották a 18. században és a társadalom igyekezett kirekeszteni azokat a „széplelkű” hölgyeket, akik nem illettek bele az idealizált eszményképbe.

Immanuel Kant, a neves német gondolkodó így ír: „Alig hinném, hogy a szépnem képes alapelvek elsajátítására... Ne követeljünk hát tőlük önfeláldozást és nagy lélekre jellemző önuralmat. Egy férfi sose árulja el feleségének, ha vagyonának egy részét barátja miatt kockára teszi.”⁷ A női nem nem rendelkezik olyan tulajdonságokkal, amelyek a férfiakra jellemzőek, tehát ebből a különbségből adódóan más és más cselekedetek várhatóak el. Itt már megjelenik a férfi titkos élete is, amiről a feleségnek nem szabad tudni, hiszen akkor lehet, hogy sérülne a férj körül kialakított kép, így megváltozhatna a kettőjük viszonya.

Az **1800-as évek** eleji erkölcstudományában ekképpen jelennek meg a házassági szerepek: először a férjről: „Köteles tehát a' Férj, mint fő és első a' Házban, az egész Ház' gondját magára venni, – mindent jól igazgatni – mindenben rendet szabni, és tartani s' tartani, – a' Felesége, és egész Familiája tápláltatásáról, ruháztatásáról gondoskodni, – a' Ház' élelmét bekeresni, – egész Háza népét oltalmazni, a' gazdaságot folytatni.”⁸ Majd a feleség kötelezettségéről: „Az Asszonyt illető különös kötelességek ezek: szeresse a' Férjét igazán, ahhoz minden jóban engedelmes legyen, – a' sok gondból és munkából származott unalmait, kellemetes magaviseletével, édességes beszédjeivel oszlassa, – Férje rendeléseit a'

⁶ ROUSSEAU, Jean-Jacques: *Emil, vagy a nevelésről*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1957, 488. old.

⁷ KANT, Immanuel: *Megfigyelések a szép és a fenséges érzésről*. Osiris, Budapest, 2003, 312. old.

⁸ TÓTH Ferencz: *Keresztyén erkölcstudomány*. Pest, Trattner János Tamás betűivel, 's költségén, 1817, 470. old.

menyiben rajta áll tellyesitse, és tellyesitesse, – Férjét szelid és okos előadásával tanátsolja, – a' ház békességénn igyekezzon, – a' gazda asszonyi dolgokban serény és szorgalmatos legyen, – Férje keresményét megtakarítsa, – háza népét egészséges kenyérrel, és eledellel táplálja, – házi butorjaira 's egész háza tájékára valamint Familiája ruházására nézve is tsinos, tiszta, rendet szerető és takarékos legyen.”⁹ A könyvben találunk bibliai idézeteket is.

A vallás meghatározza az emberek erkölcsi vélekedését, így a **Bibliában** leírtakat sokan követik és betartják. Évszázadok alatt vallások váltak szét, születtek újjá, keletkeztek, de a Bibliában megfogalmazott erkölcsi szabályok rengeteg ember életét befolyásolják. Keletkezésekor - (körülbelül Kr.u. 200-ban) – az emberek gondolkodását Arisztotelész erkölcsfelfogása hatotta át. Egy hierarchikus rendszer, melyről így olvashatunk a szent könyvben: *„Akarom pedig, hogy tudjátok, hogy minden férfiúnak feje a Krisztus; az asszonnak feje pedig a férfiú; a Krisztusnak feje pedig az Isten.”¹⁰*

Annyira átment a köztudatba ez a fajta filozófia gondolkodásmód, hogy az etikai szakirodalomban, vagy akár az ismeretterjesztő irodalomban is ezt a felfogást népszerűsítették. **Barsi József** 1861-es díjazott pályaművében így ír: *„főnséges hivatásának az emberi szerelem csak a házasságban felel meg.” „Csak a házasságban ég a szerelem lángja kellő mérséklettel és tartósan, mindakét házasság fél kimélésével.” „Elhatározván az ifjú ember magában, hogy a természet útját követendi, akkor választhat magának a hozzá illő szűzek közül, és választhatja azt, akiről leginkább gondolja, hogy azt a természet is neki szánta feleségül.”¹¹*

A posztmodern korban az emberek elképzelései a klasszikus férfi-nő kapcsolatról megmaradtak, de idomultak a társadalmi elvárásokhoz is. Alapjában véve a klasszikus modell minden ember fejében fellelhető, de a megvalósításban más értékeket tartanak inkább szem előtt. Háttérbe szorulnak a nőknek azon tulajdonságai, amelyek a családalapításhoz, és ezen túl a család fenntartásához, összetartásához szükségesek. A férfiak párválasztáskor inkább a vonzó külsőt, jó karriert veszik figyelembe. Viszont az elvárásaik megmaradnak a szervezőkészségre, a házimunka elvégzésére. Ebből konfliktushelyzetek adódhatnak a párkapcsolatokon belül.

⁹ TÓTH Ferencz: *Keresztyén erköltstudomány*. Id. kiad. 470. old.

¹⁰ *Pál apostol levele a korinthusbeliekhez*, I. levél 11. rész, 3.

¹¹ BARS JÓZSEF: *A szerelemlől és házasságról*. Kiadta: Horváth Döme, Kecskemét, 1861, 27, 33-34.old.

2. Feminizmus

2.1. Kialakulása és lényege

Addig nem beszélhetünk az antifeminizmusról, amíg nem tisztáztuk, hogy mi is a feminizmus lényege, és hogy hogyan is alakult ki ez a mozgalom. A feminizmus lexikális meghatározása: a „nők egyenjogúságáért küzdő mozgalom”.¹² Már a 17. századtól megjelentek a feminizmushoz hasonló megmozdulások, de igazából csak a 19. században kezdődött. Két hulláma söpört végig a világon. Az elsőbe tartozik a szüfrazsett-mozgalom is, amely Angliában és az USA-ban volt a legerősebb. A *suffrage* szó jelentése választójog. A **szüfrazsett-mozgalom** tagjai tehát a választójogért és az egyenjogúságért küzdtek. Innen jön az első hullám elnevezése is, ami az „egyenlőséghez való jog feminizmusa” nevet viseli. A szüfrazsettnek angliai képviselője **Emmeline Pankhurst**, aki az első angliai szüfrazsett törvényjavaslat kidolgozója is. Sok forradalmi megmozdulást szerveztek és hajtottak végre, amíg végül elérték céljukat és 1928-ban Angliában, 1945-ben pedig Franciaországban, Olaszországban és Magyarországon is megkapták szavazati jogukat a nők. (A választás-igény felmerülése azzal függött össze, hogy a nők érezték: a biológiai nem és a társadalmi nem tulajdonképpen nem esik egybe.¹³) A második hullám a huszadik század első felében bontakozott ki. Neves képviselője **Simone de Beauvoir** (*Második nem* című könyve), illetve **Virginia Woolf** (*Saját szoba* című műve). Mindketten jelentőset alkottak a feminista irodalom számára, így ezzel is úgymond lefektetve az alapelveket.¹⁴

Ebből a mozgalmából alakult ki a 20. század második felében – nem előzmények nélkül – a feminista filozófia és gondolkodásmód. Ez, azután elhatalmasodott és át- meg átszötte a mindennapokat is. Az európai nők gondolkodásába annyira általánossá váltak ezek az alapelvek, hogy a mindennapi életük során is egyre jobban próbáltak idomulni hozzá, akár a viselkedésükkel is. Még manapság is sok feminista gondolkodású nő él és harcol a jogaiért szerte Európában és Amerikában.

¹² BAKOS Ferenc: *Idegen szavak és kifejezések szótára*. Akadémia Kiadó, Budapest, 1989, 254.old.

¹³ A biológiai nem és a társadalmi nem megkülönböztetésének fontosságáról hosszan ír Judith Butler, a feminista irodalom egyik klasszikusa. Lásd: BUTLER, Judith: *Problémás nem*. Balassi Kiadó, Budapest, 2006, 39-76. old.

¹⁴ Franciaországban, az anyakönyvi aktusokban való tanúskodás joga (1897), választójog (1944), megosztott gyermekfelügyeleti jog (1970). Tanuláshoz való jog (1924), szakmai egyenlőség törvénye (1983), a test feletti – terhesség megszakítást beleértve - rendelkezés joga (1975) stb.

2.2. Feministák érvei

A történeti áttekintés után, nézzük meg, hogy milyen érveket használnak a feminizmus képviselői. Lévai Katalin szerint:

„A feminizmus „hőskorszakának” legfőbb állításait és problémafelvetéseit a következőkben foglalhatjuk össze:

- 1. A patriarchális társadalmak törvényesítik a férfiuralmat és a nők sajátos természetű elnyomását.*
- 2. A biológiai különbségeket következetesen társadalmi hátránnyá alakítják.*
- 3. A nők gazdasági kizsákmányolása.*
- 4. A társadalom a nőket arra szocializálja, hogy bensőleg elfogadják alárendelt társadalmi szerepüket, és megfeleljenek a férfitársadalom mindenkori elvárásainak.*
- 5. A férfiak a nőket szexuális tárgyként kezelik.”¹⁵*

Akkor vegyük sorra az állításokat. Az első: *„A patriarchális társadalmak törvényesítik a férfiuralmat és a nők sajátos természetű elnyomását.”*. A patriarchális társadalom kifejezés, arra utal, hogy a legtöbb vezető férfi, illetve a parlamentben is a nők vannak kisebbségben (alig 8%-os a női képviselet).¹⁶ Viszont az Alaptörvény¹⁷ kimondja az egyenjogúságot férfiak és nők között, és az esélyegyenlőséget is. Tehát a törvény szerint nincs különbség férfi és nő között.

A következő: *„A biológiai különbségeket következetesen társadalmi hátránnyá alakítják.”*. A munkavállalásban a nők hátrányt szenvedhetnek azért, mert ha még nincs gyereke egy fiatal nőnek és párkapcsolatban él, akkor a munkaadó azt a következtetést vonja le, hogy hamarosan szülési szabadságra fog menni, így a munkaerőtől elesik, de a fizetését ki kell neki fizetni. Ezért több munkahelyen sem alkalmaznak fiatal nőket. Tehát egy biológiai különbségből, olyan társadalmi hátrány lesz, amiből nem lehet egykönnyen kikerülni.

¹⁵ LÉVAI Katalin: *A nő szerint a világ*. Osiris, Budapest, 2000. 29-30.old.

¹⁶ 386 képviselőből 35 nő foglal helyet a parlamentben. Forrás:

http://www.mkogy.hu/internet/plsql/internet_kepv megtekintve: 2012. október 24. 21:30

¹⁷ „A nők és a férfiak egyenjogúak.” Magyarország Alaptörvénye: XV. cikk (3). 2011. április 25.

A harmadik: „*A nők gazdasági kizsákmányolása.*” Köztudott, hogy vannak olyan munkahelyek, ahol a nők ugyanazért az elvégzett munkáért kevesebb fizetést kapnak, mint a férfi kollégáik. Viszont egyre kevesebb helyen fordul elő, mivel ez az esélyegyenlőségről szóló törvénybe¹⁸ ütközik.

A negyedik pont: „*A társadalom a nőket arra szocializálja, hogy bensőleg elfogadják alárendelt társadalmi szerepüket, és megfeleljenek a férfitársadalom mindenkori elvárásainak.*” A feminizmus elterjedése előtt a nők próbálták elfogadni másodrendű szerepüket, és kiszolgálni a férfiak igényeit. Ezért a gyermekeik is ebben a légkörben nőttek fel, így átvették szüleik szokásait. Viszont manapság már az a generáció szocializálta a nőket, akik már erősen feminista irányultságúak és egyet értenek az elnyomás feloldásával. Küzdenek a másodrendűség ellen és az esélyegyenlőségért. Így ez az állítás már általánosan nem releváns.

Az ötödik és egyben utolsó érv: „*A férfiak a nőket szexuális tárgyként kezelik.*” Ez az állítás sajnos igaz, és valós is lesz még nagyon sokáig. Egy 2020-ra szóló, a CIA által készített előrejelzés szerint,¹⁹ még a mostani helyzetenél is jobban eltárgyiasodnak a nők, és globális szinten fog növekedni a prostitúció. Ezt persze elősegíti a média is, és a szexizmus terjedése. A reklámban már ma is képletesen árucikké válik a nő. Viszont a prostitúcióban effektíve válnak árucikké, kiszolgáltatottá. Sok esetben szinte csak a nő biológikuma a fontos. A testét bocsátja áruba pénzért. Aki, különböző társadalmi okok miatt rászorul a pénzre, könnyen kiszolgáltatottá válik. A férfi-központú társadalom nem képes figyelembe venni a nők természetes jogait. Ez egy olyan globális probléma, amit nehéz lesz kiküszöbölni. A világon mindenhol jelen lesz, és egységesen kell küzdeni ellene.

A feminizmusnak Lévai Katalin és más nyugati szerzők által adott jellemzése számos olyan társadalmi problémára világít rá, amely a mai korban jellemzi a férfi és a nő egymáshoz való viszonyát. A feminizmus érveinek figyelembe vételekor én is megfontolásra érdemesnek tartok néhányat. A probléma viszont az, hogy az antifeminizmus érveit még erősebbnek gondolom. Nem a nőket kell védeni, hanem a nőkön keresztül a családot, mint a társadalom egyik legfontosabb mikroközösségét.

¹⁸ 2003. évi CXXV. törvény 21. § (f)

¹⁹ Global trends 2020, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem kiadványa.

2.3. Feminista irányzatok

Széles elterjedése, és az elérendő célok különbözősége miatt, több irányzata is kialakult a feminizmusnak. Azért, hogy erről a társadalmi mozgalomról átfogóbb képet kaphassunk, érdemes tanulmányozni külön-külön is az irányzatokat. Ez a kategorizálás csak egy támpont. A legtöbb feminista nem kategorizálja be a filozófiáját. Illetve lehet, hogy egyszerre több nézettel is egyet ért.

Egyrészt úgy lehet csoportosítani a feminizmus képviselőit, hogy milyen területre koncentrálódik. Például: a nők gazdasági helyzete, egészségügy és női egészség, törvényalkotás, jog, stb. Sok nő például csak a saját, általa ismert területen szeretné érvényesíteni a jogait. Vagy épp akkor döbben rá, hogy milyen elnyomásban részesülnek az azon a területen dolgozó nők, amikor belép a munkahelyére. De minden irányzatnak közös az alapgondolata: a nők jogait érvényesíteni és kiharcolni az egyenjogúságot, illetve az egyenlő bánásmódot.

Másrészt, pedig az irányzat alapgondolata, érvei és megoldandó problémái szerint lehet. Ezek a következők:

Liberális feminizmus: „Létező politikai struktúrákat próbál megreformálni a polgári jogok mintájára, hogy a nők érdekeit segítsék elő. A nők ugyanazokat a privilégiumokat, védelmet, fizetést és előnyöket érdemlik, mint a férfiak.”²⁰ Az irányzat legfőbb képviselője: Betty Friedan és Gloria Steinem. Dilemmája, hogy a nőknek szinte tiszteletbeli férfivá kell válniuk, ha el szeretnék érni a férfiakkal való egyenjogúságot.

Radikális feminizmus: Elítéli a férfiuralmon alapuló, ún. patriarchális társadalmat, és minden eszközzel küzdenek ellene. Sokszor átesnek a ló túlsó oldalára, és ahogy a nevében is benne van, radikális változtatásokat szeretnének. Neves képviselői: Mary Daly, Adrienne Rich.

Pszichoanalitikus feminizmus: A freudi pszicho analitikára visszavezetve magyarázza a férfi és a nő különbségét. A fiúk nagyobb önállósága az Ödipusz-komplexus²¹ miatt alakul

²⁰ <http://www.geocities.ws/noszol/iranyaltbev.htm> Megtekintve: 2012. október 20. 13:51

²¹ Pszichoanalitikus tétel, mely szerint a fiúk 3-7 éves korukban erős, vérfertőző vágyat éreznek az anya iránt, és rivalizálnak az apával. A lányok esetében ugyanez az Elektra-komplexus. Az elnevezés Szophoklész tragédiájából ered, melynek hőse, Ödipusz akaratlanul megöli az apját és feleségül veszi az anyját. A freudista elmélet szerint az események normális menete szerint mind a fiúk, mind a lányok kinövik a komplexust. Fiúknál ez átalakul kasztrációs félelemmé, és az apával való fokozatos azonosulássá, a nőknél pedig az

ki. Míg a lányok tovább maradnak az anyjuk mellett, így kevésbé lesznek önállóak. Tehát a nők elnyomását a pszichében véli megtalálni.

Egzisztencialista feminizmus: „tagadja az esszenciát, azaz a lényegét, elutasítja a női, férfi, illetve emberi természet fogalmait, bármilyen inherens lényeg feltételezését, a látszat-lényeg megkülönböztetést, valamint bármiféle (pl. biológiai vagy pszichológiai) determinációt.”²² Legfőbb képviselője: Jean Paul Sartre.

Szocialista feminizmus: A nők helyzete többszörösen determinálva van: „egyrészt, a termelés feltételei, másrészt a reprodukció és a szexualitás, harmadrészt a gyermekek szocializációja által, így a változás érdekében mindezen területekre koncentrálni kell.”²³ A szocialista feminizmus azt vallotta, hogy az osztályviszonyok megszűnésével megszűnnek a nemek közötti egyenlőtlenségek is. Clara Zetkin volt a szocialista feminizmus első képviselője.

Öko-feminizmus: A környezettudatosságot kombinálja a feminizmussal. A nők elnyomása, és a természet pusztítása szerintük párhuzamba állítható.

Humanista feminizmus: Az olyan nőmozgalmak első megnevezése, amelyek a nők számára az emberi jogokat próbálták kiharcolni. „A nők egyenlőségüket a férfiak szituációjának elérésében vélték megvalósítani, velük egyenlő emberekké akartak válni”²⁴ A humanista feministák még nem vonták kétségbe az alapértékeket és alapfogalmakat. Legnagyobb alakja Simone de Beauvoir.

A feminizmus, ebből is látszik, hogy milyen sokrétű. De ennek ellenére is nagy befolyással volt, és van a világ történelmi eseményeire. Hiába van több, különböző irányzata, mégis egy egységet tud alkotni, és ha kell mozgósítani tudja a nőket. Manapság az irányzatok száma egyre csak növekszik, mivel a megvalósítandó célok is változnak. Új generációk csatlakoznak be és próbálják a saját társadalmakra szabni a feminizmus követeléseit.

asszonyi szerep fokozatos betöltésévé. Forrás: <http://www.kislexikon.hu/odipusz-komplexus.html#ixzz2GGS7XqmX> Megtekintve: 2012. október 20. 14:43

²² Forrás: <http://nokert.hu/index.php/feminizmus/a-feminizmus-iranyzatai/521-a-feminizmus-iranyzatai-vazlatos-attekintes> Megtekintve: 2012. október 20. 15:11

²³ Forrás: <http://nokert.hu/index.php/feminizmus/a-feminizmus-iranyzatai/521-a-feminizmus-iranyzatai-vazlatos-attekintes> Megtekintve: 2012. október 20. 15:11

²⁴ JOÓ Mária: *Beauvoir és/ vagy Foucault? - A humanista feminizmus esélye*. In (Séllei Nóra szerk.): *A nő mint szubjektum, a női szubjektum*. Debrecen, DEENK Kossuth Egyetem Kiadó, 2007, 58- 76. old.

3. Antifeminizmus

3.1. Mi az antifeminizmus?

Mi is valójában az antifeminizmus? Tehetjük fel a kérdést, hiszen ha magát a szót elemezzük, akkor arra a következtetésre jutunk, hogy a „feminizmus ellen” küzdő mozgalom. Ez így valójában nem helyes, hiszen a feministák rengeteg olyan törvényt kiharcoltak,²⁵ amelyek a társadalom egészére nézve hasznosak, és a társadalmi fejlődés tekintetében elengedhetetlenek voltak. Ezeket az antifeminizmus is elismeri, tehát igazából nem is mondanak egymásnak ellent. Viszont ez az új mozgalom felismerte azt, hogy a további informális jogok kiharcolása, akár negatívan is hathat a nőiességre és a női szubjektumra vagy a férfi-nő kapcsolatokra. Fontosnak tartja, hogy megmaradjanak olyan különbségek a két nem között, amelyek a génjeinkben vannak kódolva attól kezdve, hogy az ember nőként vagy férfiként megfogant.²⁶ Alapvető tulajdonságokban különbözik biológiailag, és társadalmilag is a két nem egymástól, így érthető, ha az antifeminizmus nem a két nem egyenlőségéért küzd, hiszen a nemi jellegzetességek, illetve a társadalmi szerepek miatt a két nem sohasem lehet egyenlő.

Tehát az antifeminizmus egy olyan társadalomelméleti fogalom/mozgalom, amely nem küzd az egyenlőségért, hanem *inkább az egyediséget* próbálja hangsúlyozni. Támogatja azokat a nőket, akik mernek nőként viselkedni és felvállalják anyaszerepüket a világ előtt, mivel ez is egy teljes állású foglalkozás. Egy olyan új utat mutat a nők számára, amit eddig nem mertek felvállalni félve a társadalmi előítéletektől, sztereotípiáktól. Általában azok támogatják (leginkább nők), akik számára *fontosak a tradicionális értékek*, hisznek abban, hogy a férfi és a nő társai, támogatói egymásnak és nem ellenségek. Elsőbbrendűnek tartják a család intézményét és meg is tesznek mindent azért, hogy ez a valóságban is így legyen. Harcolnak a posztmodern kori, mindent relativizáló, eltorzult társadalmi értékrenddel, amit leginkább a feminizmus nézetei befolyásoltak, mivel ez az utóbbi évtizedekben már annyira elterjedt társadalmi felfogás volt, hogy sok emberben mély nyomot hagyott. Az antifeminizmus erősen *hangsúlyozza a nőies jegyeket*, és az *anyaság fontos szerepét*, így egy olyan problémára hívja fel a figyelmet, ami manapság elég erősen jelen van Magyarországon

²⁵ Például az abortusztörvény, a válás engedélyezése, azonos bérek bevezetése.

²⁶ A feministák közül Simone de Beauvoir bírálja a biológiai alapon tett különbségeket. „Senki nem születik nőnek, azzá lesz.” írja *A második nem* című könyvében. (BEAUVOIR, de Simone: *A második nem*. Budapest, Gondolat, 1969.)

és a nyugati társadalmakban is, ez a demográfiai csökkenés. Ha több nő merné előtérbe helyezni anyai ösztöneit a karrierépítéssel szemben, akkor ez a helyzet pozitív irányba elmozdulhatna. De persze csak akkor, ha egy globális változás is segítené ezt a folyamatot a gazdaságban, és nem az anyagi javak hiánya vagy a rászorultság miatt kellene lemondani a gyermekvállalásról. Mert sok esetben még azok sem tudnak gyermeket vállalni, akik szeretnének, a gazdasági feltételek hiánya miatt.

Ez a társadalmi mozgalom már azóta jelen van, hogy a feminizmus képviselői felbukkantak. De jelentősége csak manapság releváns, mert a mai fiatal generációba sorolható nők már egy olyan világban nőhettek fel, ahol a jogaik megvannak az esélyegyenlőségre és az egyenjogúságra. Ezért nincs szükségük a feminizmus hangoztatására, hanem inkább vágynak egy biztonságot jelentő társra, és családra. Így inkább érthetnek egyet az antifeminizmus eszméivel, minthogy a férfiakat eltaszítva maguktól a feministák és a család nélküliek közé álljanak.

3.2. A család

A család mindenki számára mást jelent. Szociológusok szerint a társadalom legkisebb egysége a család. De vajon kik tartoznak bele? Csak a vérszerinti rokonaink? Vagy esetleg egy élettársi kapcsolatot is lehet családnak nevezni? Igazából az antifeminizmus mit is támogat?

Már a 18-19. századi népszámlálásoknál sem volt egyértelmű a család összetétele. A háztartás és a család fogalma keveredett. II. József által 1784-1787 között elrendelt népszámláláshoz a következő utasítást adta: *„Egy familiához számláltatnak mindazok, és következésképpen azon egy árkus familia Táblájába irattatnak be, valakik magoknak – külön nem főznek, hanem ugyanazon egy Atyától, vagy gazdától, gazdasszonytól közönségesen együtt tápláltatnak, és velek egy Asztalon kenyéren vagynak, akár ezek Házasok légyenek, akár nem...”*²⁷ Ebből a nézőpontból az egyedül élő személyeket is külön „famíliának” kellett tekinteni. Az elkövetkező években sem különült el egymástól a két fogalom a népszámlálások alkalmával. Viszont az 1941. évi népszámlálás már az embereknek olyan együtt élő, együtt lakó és többnyire egy háztartást alkotó csoportját tekintette családnak, amelyben a

²⁷ Szűcs Zoltán: *A háztartás és a család fogalma*. In: Statisztikai módszertani füzetek, 47, Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, 2006, 7. old.

családtagokat általában házastársi, vagy vérségi kapcsolat fűzte össze. Itt már fontosnak tartották a család tagjai közötti kapcsolatot is. Manapság a Központi Statisztikai Hivatal meghatározása szerint, „*a család a háztartási vagy élettársi, illetve vérségi kapcsolatban együtt élők legszűkebb köre*”.²⁸

A családnak több fajtája is létezik. Van **patriarchális családmódel**, ahol az apa tekintélye a legmagasabb. Ez a történelem során sokat változott, a nemi szerepek is átalakultak. Manapság leginkább a **nukleáris családmódel** a jellemzőbb. Ebbe beletartozik az egy háztartásban élő nő, és férfi, illetve a közös, vagy örökbefogadott gyermek. **Kiterjesztett családnak** nevezzük azt a családot, ahol más rokonok is élnek. Például nagyszülők, unokatestvérek, sógorok, sógornők, stb. Beszélhetünk még **származási családról**, amelybe az ember beleszületik, illetve **nemző családról**, amibe felnőttként beletér. Fontos megemlíteni még a **monogámián** (egy időben egyszerre csak egy házastárs) és a **poligámián** (egyszerre több házastárs) alapuló családokat is. Nálunk a poligámiát törvény tiltja, de vannak országok, ahol teljesen elfogadott.²⁹

„Család funkciói:

- termelési funkció (parasztagazdaság, kisipari műhely)
- fogyasztási funkció (otthoni étkezés)
- reprodukciós funkció (gyermekek születe, a népesség fenntartása)
- a felnőttek pszichés védelme
- a gyermekek szocializációja”³⁰

A való életben véleményem szerint a családnak sokkal tágabb a jelentési köre. Visszatérve a szociológusok megállapításához, ha a család a társadalom legkisebb egysége, akkor lehet, hogy inkább az egységen van a hangsúly? Sokkal többet számít, hogy a családnak nevezett közösség egység legyen. Egységet alkothat akár egy egynemű pár is, vagy egy nevelőotthonban élő gyerekek és nevelők csoportja is, és azok is családdá lesznek, akik örökbe fogadnak egy gyermeket. Fontos tehát az, hogy az emberek tartozzanak valahová. Minden embernek szüksége van stabilitásra, és ez az egység megadhatja azt, amire vágyunk.

²⁸ SZÜCS Zoltán: *A háztartás és a család fogalma*. In. Statisztikai módszertani füzetek, 47, Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, 2006, 45. old.

²⁹ SZABÓ Tibor: *A társadalomelmélet alapjai*. Szeged, SZEK Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, 2009, 62-63. old.

³⁰ SZABÓ Tibor: *A társadalomelmélet alapjai*. Id. kiad. 63. old.

Nem a vérségi kapcsolat, sőt nem is a házassági dokumentum a döntő, hogy az egy háztartásban élők közössége családdá váljon. *A hangsúly az egységen van.*

Összességében az antifeminizmus azt a családmódellet támogatja, ahol a tagok között erős kötelék van, és együtt képesek *egy egészet* alkotni. A világ változásával az emberek gondolkodása is változott, így a család fogalma sem maradt változatlan. A látószögük kitágulásával a hagyományos értelemben vett család (anya, apa, gyerekek) mellett megjelentek bonyolultabb közösségek is. De attól, hogy nem „normális” családról van szó, attól még a kötelék és az egység a tagok között nagyon erős. Ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni.

3.3. Antifeminista teóriák és érvek

3.3.1. Anyaszerep

A feministák érvei szerint egyenjogúságra van szükség. De hogyan is akarunk, mi nők egyenjogúságot, ha a férfiak jogait elveszük a gyerekneveléstől, azzal érvelve, hogy „ezt a nők mégiscsak jobban csinálják”. Akkor milyen alapon várhatjuk el, hogy a férfiak „területén” egyenjogú félként kezeljék a nőket? Ugyanúgy ahogyan a nőkben megtalálható az anyai ösztön, a férfiak is rendelkeznek olyan tudatalatti tulajdonságokkal, melyekkel akarva-akaratlanul megvédik a saját területüket. Ezek olyan értékek és eszmények, amelyek a társadalom kialakulásától kezdve ivódtak az emberekbe, és több száz, több ezer éven keresztül beváltak, működtek. Viszont a nőknek a kapitalizmus megjelenésével, új szerepkörrel kellett megismerkedniük: munkába kellett állniuk. A különbségek itt jelentek meg, hiszen eddig a női munka általában a gyereknevelést, főzést, mosást, takarítást jelentette. Most viszont szinte férfiként kellett helyt állniuk a munka világában, és meg is tették, de a jutalom elmaradt a férfiakéval szemben. A fizetésbeli különbségek olyan indulatokat szítottak, amik forradalmi megmozdulásokhoz vezettek.³¹ Akkor a nőknek nem volt választási lehetőségük. Ekkor *a család a második helyre szorult vissza*. És sajnos ez annyira átment a társadalmi normákba, hogy szilárd értékrendként van jelen manapság is. De ne felejtjük el, hogy ma már van választási lehetőség. És ha a nők összefognak, akkor *vissza lehet helyezni az első helyre a családot*. Hiszen a történelemben már láttuk, hogy a női összefogás mire képes.

³¹ Például 1857. március 8-án New Yorkban negyvenezer textiliparban dolgozó nő tüntetett magasabb fizetésért. Később ennek emlékére is lett március 8-a a Nőnap.

3.3.2. Sztereotípiák

A szóhasználatban olyan sztereotípiák vannak jelen, melyek a feminizmus képviselői szerint a nők negatív diszkriminációját erősítik a férfival szemben.³² Még a szóhasználatot is olykor lealacsonyítónak és a női alárendeltséget hangsúlyozónak tekintik. Ilyenek például a foglalkozásokat jelölő szavak, mint például tanító (férfi), tanítónő; doktor (férfi), doktornő; professzor (férfi), professzorasszony; stb. Ha a foglalkozást betöltő személy nő, akkor a szó után illesztjük, hogy -nő, -asszony, -hölgy. Ha férfi, akkor nem teszünk utána semmit, hiszen evidens, hogy az illető férfi. Ezt inkább pozitív megkülönböztetésként kellene a nőknek megélni, mivel még ha egy férfias állást is foglalnak el, mégis megőrizhetik nőiességüket. Büszkének kell lenniük arra, hogy sikerült egy szakmán belül külön elnevezést kivívni és nem használja a köznyelv ugyanazt a szót a két nemre egyaránt. Ebben semmi negatív megkülönböztetés nincs. Magától értetődő, hogy különbség van egy férfi és egy nő között. Ez a különbség viszont nem a teljesítményt, a tudást vagy a szakértelmet degradálja.

3.3.3. Társ vagy ellenség?

Belegondoltak már a nők abba, hogy vajon milyen hatással is van a férfiakra ez a felvilágosult, feminista viselkedésük? Vajon a férfiak hogyan élik meg, hogy a társukból egyszer csak ellenség lett, akivel minden nap csaták sorát kell megvívnia?³³ Nem lenne egyszerűbb, ha támogatná egymást a két nem? Mivel változtatni nem tudunk a belénk kódolt tulajdonságokon, amiket a nemünkből adódóan kaptunk a génekkel együtt, így ideje lenne elfogadni és tiszteletben tartani azokat. Amíg a férfiak a nőkre hagyják a gyereknevelést és anyagi biztonságot teremtenek a családnak, addig a nőknek is el kellene fogadniuk, hogy a férfiak is megérdemlik, hogy legyenek olyan területek, ahol csak ők vannak jelen. Tiszteletben kell tartani egymás határait. Nem kell minden régi értéket rögtön elítélni és a kukába dobni. Nem hiába élt évszázadokon keresztül a klasszikus férfi-nő modell. Mára természetesen ez is változik, de megmaradhat a régi modell legfontosabb eleme is.

³² A magyar „férfiuralom” terei és határai című 2012. szeptember 21-22-én, Szegeden megrendezett genderkonferencián elhangzottak alapján.

³³ „A nőiségtől való félelem a férfiak korlátozott érzelmi életéhez vezet, és nehézségeket okoz mind az érzelmeik elfogadásában, mind pedig saját érzelmeik kifejezésében. Ezek a problémák a férfias férfi mítoszának társadalmilag elfogadott értékeivel függnek össze. A férfiak visszafogják az érzelmeiket, mert attól félnek, hogy azokat a nőies viselkedéssel azonosítják, ami fenyegeti önképüket. Következésképpen inkább kognitív-racionálisan közelednek az emberekhez és a dolgokhoz egyaránt” SOLOMON, K. – LEVY, B. (eds.): *Men in Transition*. Princeton University Press, New York/London, 1982. (Lévai Katalin fordítása)

3.3.4. Kivételek

Kivételek mindig vannak, és ahogy a köznyelvben él: erősítik a szabályt, de miért is „kell” manapság *minden* nőnek azt az utat járnia, amit csak *egyes* nők akartak – akarnak. Mindig is lesznek olyan nők, akikből professzorasszony vagy kutatónő lesz, de nem ez az általánosan jellemző. A legtöbb nő érzékenyebb, érzelmesebb és jobban törekszik a családi egységre. Ezt a férfiakra is kivetíthetjük. Vannak olyan férfiak, akik szívesen nevelnek gyereket és végzik a házimunkát, de nem ez az általános. A férfiak szeretnek irányítani, és vezetni. Ezért is van több férfi vezető, mint nő, mivel a génjeikből, fizikai adottságaikból adódóan ők alkalmasabbak (vagy a tradíció miatt alkalmasabbnak vélik magukat) erre a feladatra. Ebben semmiféle elnyomás nincs. Ha egy nő a kivételek közé tartozik, és erős kézzel tudja tartani alkalmazottait, akkor megérdemli, hogy oda kerüljön a felső vezetők közé. De miért is várja el a társadalom, hogy minden nő, helyt tudjon állni (szinte férfiként) a munkájában³⁴ és otthon a családban is? Ha valaki a normáktól eltérően cselekszik, akkor a környezete megbélyegzi és szankcionálja. Ez nem helyén való. Mert ha belegondolunk, nem minden nő képes erre vagy nem is akar ennek az elvárásnak megfelelni. Sőt legtöbbször csak azt hiszik, hogy képesek erre, de valójában bejárónőt, „gyerekcsösz” tartanak. Így *csak annak a látszatát* keltik, hogy minden területen tökéletesen tudnak helyt állni. Miért is kellene mind a két területen helyt állniuk? Emberek vagyunk (nők és férfiak) vagy filmbéli szuperhősök? Ez szinte lehetetlen elvárás. Viszont ha egy nő úgy dönt, hogy fontosabb számára a gyerekének a testi és szellemi egészsége, és nem szeretne lemaradni egyetlen fontos pillanatáról sem, akkor vagy az állam szól közbe, hogy ha nem dolgozik, akkor nem fizet adót, ami pedig károsan hat a gazdaságra; vagy a környezetében élők vetik meg a viselkedését mondván „lusta dolgozni”.

Az egyetemeket elárasztották azok a nők, akiknek tanulniuk „kell”.³⁵ A felsőoktatásban tanulók száma rohamosan megnőtt a 20. század második felétől, főleg a női reprezentáltság fokozódott.³⁶ Nincs más választásuk a nőknek. A társadalmi elvárás az, hogy előbb a karrier, aztán jöhet a házasság (ha jön).³⁷ Még akkor is ezt az utat kell bejárni, ha nem feltétlenül

³⁴ Erre ijesztő példa az úgynevezett „ötvenes évek” traktoros nőinek esete Magyarországon. Vagy a kezdetektől férfiak által művelt sportágakban megjelenő női résztvevők. (Pl: ökölvívás, birkózás, súlyemelés, stb.)

³⁵ A felvi.hu adatai szerint: 2012-ben a felvételizők 44,3%-a férfi és 55,7%-a nő.

http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/elmult_evek/!ElmultEvek/elmult_evek.php?stat=23
megtekintve: 2012. október 22. 12:19

³⁶ Magyarországon csak 1896-ban iktatták az első női hallgatót az egyetemen, de nem minden szakot nyitottak meg a női hallgatók előtt.

³⁷ Ezt a jelenséget nevezi Hankiss Elemér „radikális individualizmusnak”.

szeretné ezt. Az első házasságkötések időpontja az évtizedek alatt egyre inkább kitolódik.³⁸ És ez az idő múlásával nem fog megfordulni.

3.3.5. Instabilitás kora

A **globalizáció** „az országhatárokat átszelő gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális kapcsolatok egyenlőtlen rendszere.”³⁹ Mindenki életére nagy hatással van, kontinenstől és országtól függetlenül. A globalizáció fő jellemzője az **aszimmetrikus interdependencia**. Ennek jelentése, hogy az országok között kölcsönös függés van, de a hatalom, vagy befolyás nem egyenletesen oszlik meg, így ez konfliktusokhoz vezethet. Ez a folyamatos feszültség az emberek hétköznapijaira is hatással van.

A globalizáció korában a legnagyobb veszélyt az **instabilitás** jelenti.⁴⁰ Ez az emberi kapcsolatokra nézve észlelhető a legjobban. Az emberek gondolkodásába befészkelte magát a bizalmatlanság, nincsenek biztos pontok az emberek életében. Az összes kapcsolatukat úgy ítélik meg, hogy alkalmi és bizonytalan. Így van ez a család intézményével is. A válás engedélyezésével a család egységét is felégethetjük bármikor, és alapíthatunk (?) egy újat. De akkor, vajon mennyi energiát fektetünk abba, hogy inkább megőrizzük a családjunkat, ha tudjuk, hogy bármikor felbonthatjuk, vagy akár a másik fél bármelyik pillanatban kiléphet a kapcsolatból? Az élettársi kapcsolatok számának rohamos növekedése nem ezt a tendenciát mutatja?

Fontosnak tartom, a család intézményének megtartását, mert ez akár egy megoldás is lehetne az instabilitás kiküszöbölésére. *Az emberek vágnak a biztonságra, a stabilitásra, és ezt a leginkább a család tudja megadni.* Viszont ehhez az kell, hogy a nők felvállalják anyaszerepüket, és létrehozzanak egy olyan stabil egységet, ahol a családtagok biztonságban érezhetik magukat. Tehát az antifeminizmus eszméinek a vállalása, egy globális társadalmi problémát is ki tudhatna küszöbölni.

³⁸ 1990-ben a nők első házasságkötésükkor átlagosan 22 évesek voltak, a férfiak 24,7; 2007-ben ez az adat a nőknél 27,5 évre nőtt, a férfiaknál pedig 30,1 évre. (Forrás: Demográfiai Portré 2009: Jelentés a magyar népesség helyzetéről. 7. oldal. http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/portre/honlap_teljes.pdf megtekintve: 2012. október 22. 12:40)

³⁹ SZABÓ Tibor: *A társadalomelmélet alapjai*. Id. kiad. 100. old.

⁴⁰ Az instabilitásról bővebben olvashatunk: SZABÓ Tibor: *Az instabilitás politikafilozófiai kihívásai*. In *Közösség és instabilitás*, (szerk. Karikó Sándor), Budapest, Gondolat kiadó, 2008, 97-110. old.

3.4. Tudósok, írók

Az antifeminizmus több írásban, tanulmányban is megjelenik, de sokan még nem ennek nevezik elképzeléseiket a szerzők. A férfi és nő kapcsolatáról gondolkodnak a mai posztmodern korban, így akaratlanul is számos esetben antifeminista nézeteket fogadnak el. De akadnak olyan írók, kutatók is, akiknek kifejezetten ez a kutatási területe. A mai világban még nem elég elterjedt és nyílt ennek a mozgalomnak a vállalása, ezért is van ma még kevesebb antifeminista témájú könyv.

3.4.1. Németország

De szerencsére akadnak olyan női szerzők, aki nyíltan merik vállalni az ezzel kapcsolatos nézeteiket, és segítséget is adnak azoknak a nőtársaiknak, akik nem mernek erről beszélni. Ilyen például **Eva Herman** német televíziós személyiség. Sajnos neki az állásába került az, hogy ki merte mondani azt, amit már többen felismertek, de inkább a hallgatás mellett döntöttek. Eva Herman karrierista nőként élt, majd harminchét évesen rádöbbsent, hogy nem ez az élet értelme: *„A magánélet és a karrier közötti egyensúlyozás felér bármilyen extrém sporttal, és felőröl bennünket, ahelyett hogy szárnyakat adna. Megéri ez? Milyen árat fizetünk azért, hogy emancipáltak és öntudatosak legyünk? Nők vagyunk még egyáltalán? Vagy már rég elvesztettük a nőiességünket?”*⁴¹ *Éva-elv* című könyvében bemutatja a - főleg német - nők életét és kötelezettségeit. Rengeteg igaz történetet gyűjtött össze nőtársaiktól, akik belehajszolták magukat ebbe a kettős életbe és *nem boldogok*. Sokan támadták megnyilvánulását, mivel úgy értelmezték mondanivalóját, hogy feltétlenül minden nőnek az „ötvenes évekbeli, tűzhelyet melengető anyucit” kell megformálnia. De ez persze választás kérdése. Bírálja a német mentalitást, a családdal kapcsolatban. Nem ért egyet azzal, hogy a gyerekeket már fél éves koruktól idegen emberek nevelik. Hiszen egy kisbaba a szüleitől, főleg az édesanyjától tanulhat a legtöbbet. Ha korán elszakítják őt a biztonságot jelentő családtól, akkor szellemileg is sérülhet a gyermek. Nem hisz a feministák által hangoztatott férfi és női egyenlőségben, miszerint csak a nevelés határozza meg, hogy ki mennyire lesz férfias vagy nőies, a következő konklúziót vonja le: *„[...] hiábavaló próbálkozás marad, ha valaki a modern életformára való hivatkozással meg szeretné változtatni a nemi szerepeket. Csak néhány évtizede kezdtünk el önmagunkon szerepcserével kísérletezni, és azt tanácsolni a*

⁴¹ EVA HERMAN: *Az Éva-elv: az újfajta nőiesség szolgálatában*. Győr, Larus, 2009, 11-12.old.

nőknek, hogy férfi módra viselkedjenek – ez csak egy múltó pillanat az emberiség történetében.”⁴²

Fontos megemlítenem a német származású **Esther Vilar** írását is. Ez pedig *A férfi joga két nőre*. Ebben a férfi nő kapcsolatokról is gondolkodik. A tökéletes vagy legalábbis a megvalósítható és fenntartható kapcsolat „titkát” fejtegeti. „[...] férfiak és nők tartós szerelméhez a partnereknek mindenben azonosnak kell lenniük, kivéve azokat a jegyeket, amelyek fajlagosan a nemhez kötöttek, azokban a lehető legnagyobb mértékű különbség kívánatos. A szerelmi kapcsolat attól függően tart hosszabb vagy rövidebb ideig, hogy ezek a feltételek milyen mértékben teljesülnek.”⁴³ Többször kifejti, hogy nem ért egyet a feministák gondolataival, és meg is cáfolja ezeket. Érdekesség, hogy Vilarnak ezt a könyvét Németországban 1974-ben adták ki, viszont Magyarországon csak 2007-ben ismerhette meg a közönség magyar nyelven. A két országban különböző időpontban vált relevánssá a könyv témája.

3.4.2. Magyarország

A következő kortárs antifeminista nézeteket valló magyar író **Oravecz Éva Csilla** pszichológus, újságíró. 2005-ban megjelent *Tűsarkúban hátrafelé* című könyve nagy port kavart a magyar feminista irányultságú hölgyek körében, és rengeteg reflexió látott napvilágot. Már a könyv címében is egy feminista „jelszót” vélhetünk felfedezni, hogy „Ginger Rogers megcsinált mindent, amit Fred Astaire, ráadásul tűsarkú cipőben és hátrafelé.”⁴⁴ Az író a könyv további részében folytatja a feminista nézetek kivesézését, és sorra megcáfolja azokat. Olyan általános dolgokra hívja fel a figyelmet, aminek a bizonyításához nem szükséges tudományos magyarázat, hiszen ezek a mindennapjainkban is megfigyelhetők. „A csúcson mindenütt jellemzően férfiak ülnek, s nem elsősorban azért, mert nem hagyják a nőket ezeken a területeken érvényesülni, hanem mert a fizikai erőhöz hasonlóan a szellemi teljesítmény terén is általánosságban, alapvetően és jellemzően nincs egy súlycsoportban a két nem.”⁴⁵ Ez persze nem nyerte el a feministák tetszését (az enyémet sem), és arra hivatkozva, hogy hiányzik a tudományos alátámasztás, hiteltelennek

⁴² HERMAN, Eva: *Az Éva-elv: az újfajta nőiesség szolgálatában*. Id. kiad. 81.old.

⁴³ VILAR, Esther: *A férfi joga két nőre*. Budapest, Semmelweis Kiadó, 2007, 89.old.

⁴⁴ Ginger Rogers és Fred Astaire több közös filmben is játszott az 1930-as években. Legendásan táncoltak együtt és ebből maradt fent ez a mondás. A feministák szerették ezt használni a mozgalmak jelszavaként.

⁴⁵ ORAVECZ Éva Csilla: *Tűsarkúban hátrafelé*. Budapest, IPM, 2005, 40. old.

bélyegezték. Nem csak rejtve támadja a feministákat, hanem nyíltan is hangsúlyozza érveik valószínűtlenségét: „*a feminizmus tagadja, hogy az ember kétnemű, hogy a nő más, mint a férfi, s ezért más munkát végez szívesen*”⁴⁶

Oravecz Éva Csilla nézetei pontosan tükrözik azokat a gondolatokat, amik már a következő generáció fiatal lányaiban már részlegesen megfogalmazódtak. Miért is kellene „férfiként viselkednünk” és helyt állnunk a világban, amikor *mi nők* vagyunk, és szeretünk is nők lenni. Az író nő pontosan tudja, hogy miről beszél, és írásaira inkább azok lesznek fogékonyak, akik szeretik megélni a nőiességük minden egyes percét, és élvezik is. A könyv mellett számos cikket is írt, mint például a *Fix kettes - Miért nincs a feministáknak hüvelyi orgazmusuk?*⁴⁷ című írása, amely a Magyar Narancs 2005/24. számában jelent meg. A cikk megfogalmazása elég provokatívra sikeredett és nyíltan szidja a feministák viselkedését: „*A feministák azért támadják a férfiakat, mert önmagukkal nincsenek megbékélve. Férfias energiákat használva próbálnak boldogulni munkájukban és magánéletükben (nem értem, miért nem maszkulinistáknak nevezzük őket) (...)*” Itt már túl messzire megy, és degradálja a más nézeteket valló nőtársait. Ezzel viszont már nem értek egyet, hiszen mindannyian emberek vagyunk és mást gondolunk az élet dolgairól.

Bene Éva volt osztályvezető főorvos több könyvet is írt nyugdíjazása után. Az egyik ezek közül az *Emancipációs bumeráng* című írása. Ebben - a teljesen konzervatív nézeteket valló író nő - a vallásra helyezi a hangsúlyt, és a Bibliából vett idézetekkel határozza meg a férfi és a nő feladatait. „*A teremtés pillanatában Isten meghatározta a nők legfőbb feladatát, az anyaságot. [...] A férfi-nő házastársi közösségben Isten tehát a férfiakra ruházta a hatalmat.*”⁴⁸ Egy, a feministák által hangoztatott tévhitet is megcáfol: „*Ártalmas és hamis beállítás az, hogy a férfiak nagyobb fizikai erején és intelligenciáján alapuló uralkodása a nők számára hátrányt és elnyomást jelent, akik ezáltal elnyomott „második nemmé” degradálódnak és igazságtalanul „kiszorúlnak” a közéleti tevékenységekből; ellenkezőleg, ez a szereteten alapuló uralkodó és védelmi szerep teszi lehetővé, hogy a nők hiánytalanul megfelelhessenek anyai hivatásuknak.*”⁴⁹

⁴⁶ ORAVECZ Éva Csilla: *Tűsarkúban hátrafelé*. Id. kiad. 27. old.

⁴⁷ http://magyarnarancs.hu/lelek/fix_kettes_-_miert_nincs_a_feministaknak_huvelyi_orgazmusuk-64164
megtekintve: 2012. szeptember 28. 14:32

⁴⁸ BENE Éva: *Emancipációs bumeráng*. Budapest, Kairosz Kiadó, 2007, 9. old.

⁴⁹ BENE Éva: *Emancipációs bumeráng*. Id. kiad. 16-17.o.

3.4.3. Nagy-Britannia

Mivel Nagy-Britanniában egyre növekszik azon nők száma, akik nagyobb örömet lelik az anyaságban, mint a főállású munkában, így ott is több képviselője akad a témának. **Cristina Odone** az angol, konzervatív nézeteket valló The Telegraph újságírója, is hasonló véleményen van, mint az antifeminizmus képviselői: *„Le kell ráznunk azt a béklyót, melyet azok a nők jelentenek, akik teljes időben dolgoznak és befurakszanak a férfias életmódba”* – mondta Odone. Az 1997-ben megjelent *Tökéletes feleség* című könyvében (eredeti cím: *The perfect wife*) - magyar nyelven sajnos nem kapható - tárgyalja ki az angliai feleségek „tökéletes” életét. Nálunk 2009 környékén látott több olyan cikk is napvilágot, melyben az ő könyvéből idéznek, és ez által mutatják be a Nagy-Britanniában élő nők véleményét. Például a HVG online magazinjában, mindennapi.hu közéleti hírportálon vagy a stop.hu-n. Cristina Odone álláspontját alátámasztja az a nemrégiben végzett brit felmérés, mely szerint nyolc anyából kevesebb, mint egy szeretne teljes munkaidőben dolgozni – írja a Courier Mail. A meglepő eredmények kimutatták, hogy 100 teljes családban kicsi gyerekeket nevelő anya közül csak egy gondolja úgy, hogy helyes, ha nyolc órás alkalmazásban áll. A felmérés eredményei szerint sok nő szeretne otthon maradni és a férjére hagyni a kenyérkereső szerepkörét – írja a MediPress.⁵⁰ Az újságíró szeretné az európai nők figyelmét is felhívni a változásra, és véleménye szerint: *„A jövő azoké a nőké, akik a feminin értékeket megtestesítő életstílust választják.”*⁵¹

3.4.4. Amerikai Egyesült Államok

Az amerikai irodalmakban úgy is megtalálhatjuk ezt a fogalmat, hogy **„backlash”**. Ezt a kifejezést úgy fordíthatnánk magyarra, hogy *ellenreakció*. Ellenreakció azokra a negatív hatásokra, amiket a feministák idéztek elő a túlzott utópisztikus elképzeléseik megvalósításaival. A témával a magyar származású Pulitzer-díjas amerikai újságíró **Susan Faludi** foglalkozik a *Backlash: The Undeclared War Against American Women* (1991) című könyvében.⁵² A ’80as évek amerikai feminizmusát vizsgálja és ennek mentén az ellenreakciót, ami megpróbálja visszahelyezni a nőket hagyományos szerepeikbe. Mivel Amerikában

⁵⁰ <http://www.stop.hu/életmod/a-noket-egyszeruen-jobban-kielegiti-a-hazimunka/556225/> megtekintve: 2012. szeptember 29. 15:53

⁵¹ <http://www.stop.hu/életmod/a-noket-egyszeruen-jobban-kielegiti-a-hazimunka/556225/> megtekintve: 2012. szeptember 29. 15:56

⁵² FALUDI, Susan: *Backlash: The Undeclared War Against American Women*. New York, Crown, 1991.

korábban kezdődött a feminizmus és erőteljesebb megmozdulás volt, mint Magyarországon, vagy Európában bárhol, így Faludi is már régebb óta tudta tanulmányozni magát a reakciót és az ellenreakciót is. Többféle (igaz) közhelyet is megvizsgál, mint például, hogy a nők boldogtalanabbak, amióta a feminizmus napvilágot látott. A diplomás nőknek sokkal kevesebb esélyük van a házasságra, mint kevésbé tanult társaiknak, vagy, hogy a különböző pszichés betegségek elsősorban a szingliket, és a jól kereső nőket fenyegetik. Egy másik könyvében, ami 2008-ban jelent meg a *The Terror Dream*-ben a 9/11 katasztrófáját vizsgálja gender szempontból. „Az amerikai média történetet történetre halmozva híresztelte, hogy szeptember 11-e egyúttal a "férfias férfi" ideálképéhez és az "Új Hagyományos Háziasszony képéhez való visszatérést" is jelenti. És "a feminizmus halálát" – idézte Susan Faludi az amerikai lapok nyilatkozatait.⁵³ Egy teljesen új férfi és női ideál bontakozott ki a tragédia után, az antifeminizmus érveit erősítve.

A felsorolásból is látszik, hogy eléggé gyerekcipőben jár még az antifeminizmus irodalma, de lényeges, hogy Amerikában és Európában is vannak képviselői. Figyelembe kell vennünk, hogy minden országban máshogy, illetve más időpontban zajlottak le a feminista forradalmak, így az antifeminizmus kialakulása is különböző. A gazdasági, politikai és kulturális különbségekről nem is beszélve. Ezért is fontos, hogy nem beszélhetünk egységes megmozdulásról, hanem minden országot külön kell vizsgálnunk e tekintetben is. Az alapelvek hasonlóak, de nem egységesen vonatkoznak minden kultúrára és társadalomra.

⁵³ <http://elofolyoirat.blogspot.hu/2008/05/trsadmli-krzisek-gender-szempont.html> megtekintve: 2012. szeptember 29. 15:57

4. Viták a feministák és antifeministák között

Az utóbbi évtizedben, ezen belül is az utóbbi egy két-évben erősödött föl az a vita, amely feministák és antifeministák között feszül. Lehet, hogy már korábban is voltak ennek jelei, de közöttük nem vált élessé ez a vita. Ez a polémia már túl van azon a ponton, amikor férfiak, egy sajátos férfi szempontból bíralták a nők jogait követelő (elsősorban) nőket. Ez a férfiak és nők közötti vita ma is folytatódik, de most a hangsúly áttevődött a nők egymás közötti vitájának a mezejére. Ezzel a feminizmus, antifeminizmus vita új dimenziókat nyert.

Mivel az antifeminizmus inkább egy békés megmozdulás (nem tüntetnek, nyilvánosan nem sértegetnek senkit), így leginkább ezek a viták úgy jelennek meg, hogy egy-egy antifeminista könyv, vagy cikk megjelenése erős visszhangot kap a feministák részéről. Szinte minden antifeminista témájú írásra válaszolnak a feministák és próbálnak támadási felületet keresni az írókban. Én csak párat említek meg. Magyarországon ilyen volt például a fentebb már említett⁵⁴ **Oravecz Éva Csilla**: *Tűsarkúban hátrafelé* című könyvének a bírálata. Több vitairat is megjelent a könyvre, ezek közül egyet emelnék ki. Ez a Szegedi Tudományegyetemen megrendezett *Nyelv, ideológia, média* konferencián hangzott el 2010. október 2-án *Dér Csilla: Tűsarkúban hátrafelé - A hazai antifeminista irodalom a feminista kutató szemével* címmel.⁵⁵ Az előadás szerzője, idézetekkel tarkított előadásában, megpróbál minden egyes antifeminista gondolatot ellenpéldákkal, de az összképből kiemelve megcáfolni. Ebből is látszik az ellentét a feminista és az antifeminista gondolkodású nők között. A másik érveit alaptól elveti, pedig ha végig gondolnák egymás álláspontját, akár még hasznosat is találhatnának bennük. Igaz, érveit alátámasztandó Oravecz Éva Csilla is olykor agresszív hangnemet választ, amikor a feministákat bírálja.

Nem csak Magyarországon jelentek, jelennek meg a témával kapcsolatos „összecsapások”, hanem Európa és Amerika kutatói, vagy csak a témában érintettek is figyelemmel kísérik egymás megállapításait. Egy jó példa erre, amikor egy amerikai anyuka

⁵⁴ 3.3.2. Magyarország című fejezet 16. oldal.

⁵⁵ Az előadás teljes anyaga megtekinthető:

http://nokert.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=640:tsarkuban-hatrafele-a-hazai-antifeminista-irodalom-a-feminista-kutato-szemevel&catid=64:antifeminizmus&Itemid=46 megtekintve: 2012. szeptember 28. 16:17

háborodott fel egy francia író nő az anyaságot és a feminizmust szembe állító könyvében.⁵⁶ **Elisabeth Badinter**: *A konfliktus: hogyan ássa alá a modern anyaság a nők státuszát?* című könyvében egymást kizáró fogalomként gondolkodik az anyaság szerepéről és a feminizmusról. Erre **Annie**, a PhDParenting.com 2008 óta lelkesen blogoló anyukája nem rejtette véka alá a felháborodását és cikket írt a saját blogjában. Viszont ez az amerikaiak körében akkora érdeklődést keltett, hogy a New York Times magazin azzal a kéréssel fordult az anyukához, hogy az újság online felületén fejtse ki bővebben véleményét. A New York Times nem csak Annie-nek adta meg a lehetőséget véleményének kifejtésére, hanem többek között **Erica Jong** feminista írónak, **Mayim Bialik** színésznőnek és **Pamela Druckerman** Franciaországban élő amerikai újságírónak, aki a francia gyereknevelési módszerekről írt könyvet. Annie arra hívja fel a figyelmet, hogy az anyaságot családban kell megélnünk, ahol egy támogató férj áll mellettünk. Így sikerülhet egyszerre anyának is és karrierista, sikeres nőnek is lenniük a nőknek.

Ebben a modern korban nem maradhatnak ki a közösségi oldalak meghatározó szerepét bemutató példák sem. Ezek közül egy, igen hangos botrányt váltott ki az **angol és amerikai feministák és az a közösségi oldal között**, amelyen hétköznapi fiatalok hoztak létre egy olyan oldalt, ahol feminista, nővédő szervezetek által készített kampány anyagokat osztottak meg ott egymással.⁵⁷ A feministák ezt ironikusnak vették, és reagáltak az őket ért támadásra. Két feminista szervezet tiltakozó levéllel fordult a közösségi oldal üzemeltetői felé, hogy szüntessék meg az oldalt, de mivel a vizsgálóbizottság semmiféle jogsértő dolgot nem talált, így az oldalt nem cenzúrázták. Ezután, a feministák különböző nagy cégekhez fordultak segítségért, hogy szüntessék meg reklámjaikat az adott oldalon, így végül elérték céljukat és a közösségi oldal kénytelen volt megszüntetni az oldalt.

Ezekből az esetekből is látszik, hogy a két „ellenfél” között mekkora ellentét feszül, amit leginkább a feministák kezdeményeznek, vagy robbantanak ki. Az antifeminizmus inkább békés eszközökkel (könyvek, konferenciák, cikkek) próbálja védeni a család társadalmi szerepét, és a nőket az anyaság felvállalására ösztönözni. Talán sohasem fog véget érni ez a fajta harc a két nézet között, de talán az antifeminizmus is egyre jobban elterjedhet a köztudatban.

⁵⁶ Forrás: <http://www.csaladhalo.hu/cikk/tortenetek/anyasag-kontra-feminizmus> megtekintve: 2012. október 26. 12:04

⁵⁷ Forrás: <http://www.ferfihang.hu/2011/11/09/facebook-cenzurazva/> megtekintve: 2012. október 26. 13:03

Befejezés

Az antifeminizmus a feminizmussal párhuzamosan volt jelen a világon, de relevanciája manapság sokkal nagyobb, mint valaha, mert egy olyan társadalomban, ahonnan egyre jobban hiányzik a stabilitás, a biztonság, az igény megnő egy megbízható mikroközösségre. A családnak fontos szerepe van az emberek életében és nem hagyhatjuk, hogy ideológia teljesen megfosszon minket ettől. Az antifeminista gondolatokat képviselők ráébreszthetik a nőket, arra hogy nem helyes az az út, amin elindultak. Észre kell vennünk a jellembeli és nemi különbségeket férfiak és nők között, hogy megfelelően kihasználva tudjunk boldogulni az életben. A nők feladata évezredek óta keresztül a gyereknevelés és a család összetartása volt. Ezen a feministák változtattak, és új utakat nyitottak meg a nők előtt. Ez viszont mára már teljesen átbillent és a nőknek nincs választásuk. Egyfajta út áll előttük, ha preferálják, ha nem. Az antifeminizmus konzervatív nézeteivel szeretné visszaterelni a hagyományos klasszikus modellhez a párokat.

Kérdés, hogy vajon meddig lesznek még jelen ezek a nők helyzetével foglalkozó társadalmi mozgalmak? Esetleg kiélesedik a harc a feminizmus és az antifeminizmus között, és heves csatározásokba kezdenek? Ezt sajnos nem tudjuk megjósolni. Mind a feminizmus, mind az antifeminizmus a társadalmi problémák nagyságára reagálva határozza meg fellépése mértékét. Amíg vannak kiharcolandó célok, addig mindketten jelen lesznek a társadalomban. Viszont az antifeminista nézetek részéről erősödés várható, mivel a társadalomban egyfajta igény érzékelhető a konzervatív nézetekre és a biztonság érzetének növekedésére. Ennek oka lehet, hogy a fiatal generációk már egy olyan társadalmi közegben szocializálódtak, ahol bármit megtehetnek, és nincsenek korlátok. A férfiak és nők (a magyar Alaptörvény szerint is) jogilag is teljes mértékben egyenlők. Viszont ezzel együtt egy olyan probléma bontakozott ki, amire előtte nem is gondoltak a nők. Az instabilitás teljesen általánossá vált az emberi kapcsolatokban. Erre az antifeminizmus által hangoztatott eszmék viszont újból megoldást nyújthatnának.

A klasszikus férfi női párkapcsolati modell képe minden ember fejében ott él, de a modern korban olyan változások történtek, hogy a megvalósításban már egy teljesen új modellt követnek. Az emberi kapcsolatok instabilak és bizalmatlanok. Ennek eredménye, hogy leginkább önmagukban tudnak megbízni az emberek, így inkább (sok esetben) az egyedüllétet választják. Ennek viszont nagy hátránya, hogy nagy mértékben befolyásolhatja

egész országok demográfiai változását, csökkenését. A jövőben véleményem szerint, de környezetemben megfigyelve is, a klasszikus modell valószínűleg erősödni fog. Ez a tendencia főleg a fiatalok körében terjedhet jobban el, ha belátják az egyedüllét, a szingli életmód csapdáit. A társadalomban elértünk arra a pontra a fejlődéssel, hogy már semmiben sem lehetünk biztosak, ha már a család összetartó erejében sem. A család társadalmi szerepének fontossága elképzelhetően meg fog nőni.

Ha jobban megvizsgáljuk a feminizmus és az antifeminizmus érveit, eszméit arra a következtetésre juthatunk, hogy lehet, hogy ellentétes nézeteket vallanak, de valahol mégis ugyanazt akarják: a nők érdekeit képviselni. Ezért is inkább azt mondom, hogy nem egy mozgalom mellett kell kiállni, hanem pozitív, társadalmilag előrevivő értékeket, eszméket kell képviselni. A személyes érdekek mellett fontosnak kell tartani a család egységét, és megteremteni egy olyan társadalmi mikroközösséget ahol a tagok biztonságban érezhetik magukat.

Felhasznált irodalom

- ARISZTOTELÉSZ: *Politika*. Budapest, Gondolat, 1969.
- BALBO, Laura: *Crazy Quilts*. In Sassoon, Anne Showstack (ed.): *Women and the State*. London, Hutchinson, 1987.
- BAKOS Ferenc: *Idegen szavak és kifejezések szótára*. Budapest, Akadémia Kiadó, 1989.
- BAKOS Zoltán: *A helyes asszonytartás*. Budapest, Metropolis Media, 2006.
- Szerk.: BARÁT Erzsébet, SÁNDOR Klára: *A nő és női(es)ség sztereotípiái*. Szeged, SZTE Könyvtártudományi Tanszék, 2009.
- BARSI József: *A szerelemről és házasságról*. Kecskemét, Kiadta: Horváth Döme, 1861.
- BENE Éva: *Emancipációs bumeráng*. Budapest, Kairosz Kiadó, 2007.
- BEAUVOIR, de Simone: *A második nem*. Budapest, Gondolat, 1969.
- BUTLER, Judith: *Problémás nem*. Budapest, Balassi Kiadó, 2006.
- DE GERANDO, Antonina: *A ki másra gondol. Egy felsőbbrendű társadalom abc-je*. Budapest, 1897.
- FALUDI, Susan: *Backlash: the undeclared war against American women*. New York, Crown, 1991.
- FÉNYES Hajnalka: *A nemi sajátosságok különbségének vizsgálata az oktatásban. A nők hátrányainak felszámolódása?* Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 2010.
- HELL Judit: *Van-e feminista filozófia?* Budapest, Áron Kiadó, 2006.
- HERMAN, Eva: *Az Éva-elv: az újfajta nőiesség szolgálatában*. Győr, Larus, 2009.
- HERNÁDI Miklós: *Családbomlás az ezredfordulón*. Budapest, Akadémia Kiadó, 2001.
- JOÓ Mária: *Beauvoir és/ vagy Foucault?- A humanista feminizmus esélye*. In (Séllei Nóra szerk.): *A nő mint szubjektum, a női szubjektum*. Debrecen, DEENK Kossuth Egyetem Kiadó, 2007.
- KANT, Immanuel: *Megfigyelések a szép és a fenséges érzésről*. Budapest, Osiris, 2003.
- KLENK, Dominik: *A nemek összezavarása*. Budapest, Kairosz Kiadó, 2009.
- LÁSZLÓ Ervin: *Új világkép. A tudatos változás kézikönyve*. Budapest, Nyitott Könyvműhely, 2009.
- LÉVAI Katalin: *A nő szerint a világ*. Budapest, Osiris, 2000.
- NAGL-DOCEKAL, Herta: *Feminista filozófia*. Budapest, Áron Kiadó, 2006.
- ORAVECZ Éva Csilla: *Tűsarkúban hátrafelé*. Budapest, IPM, 2005.
- Pál apostol levele a korinthusbeliekhez*, I. levél 11. rész, 3.
- PASSERINI, Luisa: *A nők és a feministák története*. Budapest, Balassi, 2003.
- ROUSSEAU, Jean-Jacques: *Emil, vagy a nevelésről*. Budapest, Tankönyvkiadó, 1957.

- SOLOMON, K. – LEVY, B. (eds.): *Men in Transition*. New York/London, Princeton University Press, 1982.
- SZABÓ Tibor: *Az instabilitás politikafilozófiai kihívásai*. In *Közösség és instabilitás*, (szerk. Karikó Sándor), Budapest, Gondolat kiadó, 2008.
- SZABÓ Tibor: *A társadalomelmélet alapjai*. Szeged, SZEK Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, 2009.
- SZÜCS Zoltán: *A háztartás és a család fogalma*. In Statisztikai módszertani füzetek, 47, Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, 2006.
- TÓTH Ferenc: *Keresztyén erkölkstudomány*. Pest, Trattner János Tamás betűivel, 's költségén, 1817.
- UTASI Ágnes: *Feláldozott kapcsolatok*. Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 2005.
- VILAR, Esther: *A férfi joga két nőre*. Budapest, Semmelweis Kiadó, 2007.
- WATERS, Malcolm: *Modern sociological theory*. London, SAGE Publications, 1994.
- WOOLF, Virginia: *Saját szoba*. Budapest, Európa könyvkiadó, 1986.

Internetes források

1. <http://www.mindennapi.hu/cikk/életmod/ferfi-munkavallalok-veszelyben/2011-04-13/2615> megtekintve: 2012. szeptember 29. 16:32
2. http://hvg.hu/karrier/20091013_gyerek_munka_haziasszony_nagy_britannia megtekintve: 2012. szeptember 29. 16:43
3. <http://www.stop.hu/életmod/a-noket-egyszeruen-jobban-kielegiti-a-hazimunka/556225/> megtekintve: 2012. szeptember 29. 15:12
4. <http://www.otvenentul.hu/forumtopic.php?PageID=26887> megtekintve: 2012. szeptember 29. 15:26
5. <http://elofolyoirat.blogspot.hu/2008/05/trsadalmi-krzisek-gender-szempont.html> megtekintve: 2012. szeptember 29. 16:42
6. http://magyarnarancs.hu/lelek/fix_kettes_miert_nincs_a_feministaknak_huvelyi_orgazmusuk-64164 megtekintve: 2012. szeptember 28. 11:20
7. <http://www.tusarok.org/rovatok/cikk.php?id=789> megtekintve: 2012. szeptember 28. 12:10
8. http://nokert.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=640:tsarkuban-hatrafele-a-hazai-antifeminista-irodalom-a-feminista-kutato-szemevel&catid=64:antifeminizmus&Itemid=46 megtekintve: 2012. szeptember 28. 12:15
9. <http://www.kormany.hu/download/0/d9/30000/Alapt%C3%B6rv%C3%A9ny.pdf> megtekintve: 2012. október 25. 21:18
10. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0300125.TV megtekintve: 2012. október 25. 21:19
11. <http://www.csaladhalo.hu/cikk/tortenetek/anyasag-kontra-feminizmus> megtekintve: 2012. október 26. 12:11
12. <http://www.ferfihang.hu/2011/11/09/facebook-cenzurazva/> megtekintve: 2012. október 26. 13:03
13. http://www.mkogy.hu/internet/plsql/internet_kepv megtekintve: 2012. október 24. 21:30
14. http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/elmult_evek/!ElmultEvek/elmult_evek.php?stat=23 megtekintve: 2012. október 22. 12:19
15. http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/portre/honlap_teljes.pdf megtekintve: 2012. október 22. 12:40)
16. <http://www.csaladhalo.hu/cikk/tortenetek/anyasag-kontra-feminizmus> megtekintve: 2012. október 26. 12:04
17. <http://www.ferfihang.hu/2011/11/09/facebook-cenzurazva/> megtekintve: 2012. október 26. 13:03
18. <http://nokert.hu/index.php/feminizmus/a-feminizmus-iranyzatai/521-a-feminizmus-iranyzatai-vazlatos-attekintes> Megtekintve: 2012. október 20. 15:11
19. <http://www.geocities.ws/noszol/iranyzaltbev.htm> Megtekintve: 2012. október 20. 13:51
20. <http://www.kislexikon.hu/odipusz-komplexus.html#ixzz2GGS7XqmX> Megtekintve: 2012. október 20. 14:43